

DE GROENE AMSTERDAMMER

Nederland wordt anders

**Voorlopers
en vormgevers
van een nieuwe
bouwcultuur**

jaar wat schoner terug en hebben het startsein gegeven voor een nabijgelegen circulaire herontwikkeling volgens nog verder gaande duurzaamheidsambities.

'Kus&Sloop, 100% lokaal' is een initiatief van Bureau M.E.S.T. en heeft laten zien dat de Rotterdamse Afrikaanderwijk niet alleen kwetsbaar is, maar juist ook ondernemend en creatief. In leegstaande woningen is aanvankelijk een tijdelijk wijkhotel gevestigd, gerund door kunstenaars, bewoners en lokale ondernemers. Dit wijkhotel was zo succesvol dat het nu een permanente status heeft gekregen.

Inspirerende voorbeelden zijn er ook over de grens, zoals het Endesa Paviljoen in Barcelona door architect Rodrigo Rubio.

'DO! Research & Design by Doing' is het motto van het *3D Print Canal House* van DUS Architects. In dit publiek toegankelijk en drie jaar durende onderzoeksproject werkt een internationaal crosssectoraal team gezamenlijk aan het 3D-printen van een grachtenpand in Amsterdam met als doel een revolutie in de bouwindustrie te ontketenen en wereldwijd nieuwe woonoplossingen te bieden.

Proces- en productinnovatie, via opschaaling en industrialisatie, is ook te zien bij het inmiddels mondiaal toegepaste hotelconcept citizenM. Samen met investeerder Rattan Chadha en initiatiefnemer Hans Meyer ontwikkelde het ontwerpbureau Concrete het concept voor een beter hotel voor minder geld. Compacte, slim ingerichte, geprefabriceerde units met een grote ruimtelijke beleving, reduceren de kamerprijs voor de 'mobile citizens' van deze wereld, op toplocaties.

Met de projecten 'HAKA' in Rotterdam en 'SLEM' in Waalwijk laat het multidisciplinaire ontwerpbureau Doepel Strijkers zien hoe ruimtelijke ontwerpen sociale vernieuwing stimuleren door 'circulaire' en 'inclusieve' projecten te maken. Door (her)gebruik van andere materialen en door een ander productieproces ontstaat het ontwerp tijdens de uitvoering van een project. Dit resulteert in een nieuwe vorm van esthetiek, die in letterlijke zin de nieuwe aanpak representeert en uitdraagt.

Experimenten zijn van groot belang in een periode van transitie. Ze laten, vaak in relatief korte tijd, zien dat de oude manieren van handelen maatschappelijk niet meer passend en toereikend zijn, dat het anders kan en vooral ook dat Nederland er beter, mooier en duurzamer van wordt. Tegelijkertijd kent het experiment zijn beperking. Er zijn vervolgstappen nodig om de omslag van experiment naar een werkelijk andere ontwerpcultuur te bestendigen.

In de eerste plaats zijn de grote maatschappelijke vraagstukken tegenwoordig zo complex dat zij niet door één partij opgelost kunnen worden. Structurele samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen, nichepartijen, maatschappelijke organisaties en burgers is een vereiste, waarbij het overkoepelende belang boven het individuele moet gaan. Nieuw leider-

Doepel Strijkers Architects realiseerde in samenwerking met vuilverwerker Van Ganswinkel en Gemeentewerken in het Rotterdamse HAKA-gebouw een interieur van kringloop- en sloopmateriaal

RALPH KÄMENA / DOEPEL STRIJKERS ARCHITECTS

schap in deze samenwerking is richtinggevend, maar verloopt niet meer top-down. Ontwerper en ontwerp zijn daarbij een onmisbare schakel.

In de tweede plaats leven we in een tijd van disruptieve innovatie: innovatie die ontwrichtend werkt en een nieuwe richting geeft aan de huidige maatschappelijke en ruimtelijke organisatie. Voorbeelden daarvan zijn sociale media, 3D-printtechniek, computergestuurde productiemogelijkheden en biobased materialen. Zeker de combinatie van deze vier brengt een versnelde vernieuwing teweeg, waarvan we de eerste contouren inmiddels kunnen waarnemen. De werkelijke, waarschijnlijk verstrekkende invloed daarvan kunnen we nu nog niet bevroeden. Het ontwerp is in staat het effect van de nieuwe mogelijkheden op de omgeving en de samenleving te laten zien.

Projecten en processen zullen in de derde plaats circulair moeten worden. Dat betekent dat het project of de achterliggende structuur herhaalbaar en opschaalbaar moeten zijn en gericht op het creëren van maatschappelijke impact. Materiaal- en arbeidsketens worden gesloten en verdienmodellen zijn gericht op duurzaamheid en inclusieve winst: maatschappelijk, economisch, ecologisch en (lokaal) financieel. Van de ontwerper vraagt dit een integreerde en mobiliserende kracht.

Tot slot vragen begrippen als functionaliteit en winst, die cruciaal zijn voor het ontwerp, om een herdefinitie. Functionaliteit moet niet beperkt blijven tot de praktische toepasbaarheid van een ontwerp of gebouw via materialisatie, gebruik en context. Er is ook zoiets als een mentaal-geestelijke functionaliteit; een ontwerp of gebouw waar je blij en gelukkig van wordt en waar je energie van krijgt. Daarbij vraagt de nieuwe manier van ontwerpen en produceren om een herwaardering. Er moet een waarderingssysteem worden gehanteerd waarin ook de sociale, ecologische, economische en mentale waarden meewegen. Als dat er komt, brengt dat wellicht ook een ander beloningssysteem met zich mee. Geld zal dan niet langer alleen maar de financiële winst symboliseren.

Het maatschappelijk besef dat het bij een ruimtelijk project ook om andere winsten gaat dan een directe 'return on investment' wordt steeds groter. Inspiratie, sociale versterking en ecologische duurzaamheid zorgen voor het daadwerkelijke rendement.

Tegelijkertijd is er een geweldige technologische ontwikkeling gaande ten aanzien van communicatie- en reproductietechnologieën. De tijdgeest van nu is daarmee de perfecte voedingsbodem voor een andere ontwerpcultuur. ◆